

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST”

INHOUD: — Studie-Commissie van „Oost en West”. — Henri Borel en de koloniale letterkunde. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen. — Mutatiestaat van 6 tot 13 Sept. 1933.

Henri Borel en de koloniale letterkunde.

Het vorige jaar, — bij gelegenheid van de Indische tentoonstelling in het Westbroekpark —, heeft de dezer dagen overleden en in breeden kring betreunde Haagsche schrijver en kunstcriticus, Henri Borel, een voordracht gehouden over de koloniale letterkunde, waarin hij de rol, welke hij zelf in het Indische letterkundige leven heeft vervuld, slechts terloops had aangeduid. Er is aanleiding daarbij thans een oogenblik stil te staan.

In de eerste jaren van de twintigste eeuw verschenen tal van novellen, romans en toneelstukken op de Indische boekenmarkt. Eerst toen kon onderscheid worden gemaakt tusschen voornaam literair werk en belletristische arbeid van meer of mindere volmaaktheid. Niet langer waren Indische intriges, zotte of rotte toestanden in de Indische samenleving het uitverkoren onderwerp van den auteur. De geest van het land kreeg de aandacht, de schoonheid der omgeving, de pracht van het Oosten ging den schrijver bekoren. Hij teekende niet meer enkel menschen en toestanden met wat sentiment in hun verhouding, maar het geestelijk bestaan van den Westering in het Oosten, zijn zieleleven, zijn geloof en zijn liefde van binnenuit werden in het nieuwe Indische letterkundige werk beschreven en ontleed. Louis Couperus gaf zijn „Stille kracht” maar een jaar later kwam Henri Borel met „Een droom uit Tosari”, een jaar daarop gevolgd door „Het recht der liefde” en „Van de Engelen”.

Het waren niet langer meer soldaten- en cantine-schetsen, ofschoon er zeer verdienstelijke geschreven zijn, niet langer planters-idyllen of drama's van saai geworden Hollandsche vrouwtjes onder de tropische zon. Een nieuwe literaire periode had haar intrede gedaan ongeveer tegelijkertijd dat Kartini's „Van duisternis tot licht” verscheen.

Aan deze vernieuwing, — het woord is hier stellig op zijn plaats —, heeft Henri Borel in niet geringe mate het zijne bijgedragen. Het was ook in die eerste jaren dezer eeuw, dat Henri Borel bij een beschouwing van het letterkundig leven in Indië schreef: „Nooit is er — na Multatuli — een groot kunstwerk in Indië gemaakt, iets dat heel apart en bijzonder staat als de Indische kunst bij uitnemendheid, zooals er bijv. is Duitsche muziek, een Vlaamsche schilderschool en Fransche literatuur. En geen wonder. Alle levensomstandigheden, het klimaat in de eerste plaats, zijn er nadeelig en vijandig voor de ontwikkeling van hoogere en geestelijke krachten. Behalve die van Maurits (P. A. Daum), die, hoewel geen hooge kunst, toch goede dingen zijn, worden er in Indië geen boeken van betekenis geschreven. De pogingen van auteurs als J. H. de Veer en Delilak (mevr. Lucie van Renesse) en Thérèse Hoven en zoovelen meer, zijn even zooveel teleurstellingen. En het succes dat zulke oppervlakkige, niets beduidende schoon wel eens wat lollige en joviaal geschreven boeken in Indië hebben, is een treurig bewijs van het lage peil, waarop de literaire ontwikkeling nog staat in dit door zoovele schrijvers als bij uitstek poëtisch geroemde Insulinde.

In 't Engelsch, bij Jove en niet in het Nederlandsch moest dus eindelijk weer het eerste fatsoenlijke boek worden geschreven over Indië. Wij zelf — ik ook, helaas! — zijn er te beroerd

voor geweest! Wij hebben geleuterd en gewauwelkousd over de waringins, en de palmen en de schitterende Oostersche kleurenpracht en de zon die onderdook in de zee en den smachtenden Waryso en de zedige Sarinah, maar het was kletsen, kletsen, er was niets van aan; wij voelden er niets van en wat er gemaakt werd, was wit papier met zwarte letters er op, meer niets, géén rythmen van heerlijk geluid, die de ziel verheugen! — Bah!, als ik er nu nog aan denk, aan al die boeken over Indië, die ik las, soms met bangkloppend hart beginnende, of het dan nu eindelijk, eindelijk komen zou, dat mooi, dat ik maar niet om me kan vinden, nu al jaren lang!

Het was een afstraffing van Henri Borel welke in dien tijd een juiste plaatsing vond. Er sluit bij aan wat hij in het „Voorwoord” van zijn „Studies” schreef: „Het literaire leven in Indië is nog zwak en flauw; wel leest men er veel, maar alles te bont door elkaar en zonder veel onderscheid te maken. De geheele inrichting van het leven, het drukke werk in de maatschappij en ook het klimaat brengen mede, dat het lezen er bijna distractie is, uitspanning en géén inspanning. De literatuur is er nog altijd enkel een verstrooijing voor ledige uren en een innig apart literair leven bestaat er evenmin als een aparte Nederlandsch-Indische literatuur van beteekenis.”

Sedert Borel aldus oordeelde, zijn dertig jaar verlopen. De toestanden in Indië, ook op dit bijzondere gebied, hebben zich ten goede gewijzigd. Het klimaat werd, — het moge vreemd klinken —, den geestelijken arbeider in de tropen niet meer zoo vijandig als voorheen; de auto bracht hem uit de heete kustplaatsen in korten tijd in de koele bergen en de inrichting der woonhuizen onderging een aanzienlijke verbetering. Men mag zeggen, dat in de laatste kwart eeuw de Hollander zich in Indië meer dan ooit is gaan thuis voelen, dat hij ook in zijn huis daar een hoekske heeft gevonden, — en het leerde waardeeren, — waarin hij zich met een boekske kan terugtrekken. Het letterkundig leven in Indië ontwikkelde zich snel. In de groote plaatsen werden kunstkringen gesticht, Java werd opgenomen in de groote routes van wereldvermaarde musici, onze Nederlandsche toneelstukken trokken Indië-waarts.

Borel heeft deze snelle ontwikkeling van het kunstleven in Indië medegemaakt en waar in latere jaren, — in den allerlaatsten tijd — verscheidene goede Indische romans het licht hebben gezien, heeft hij niet nagelaten te wijzen op de snelle en in vele opzichten schoone ontwikkeling, die de koloniale letterkunde in deze kwart eeuw heeft doorgemaakt.

Precieuse dingen van zijn hand — met dankbaarheid gedenken wij ze —, zijn bewaard gebleven. Bij dezen vaak fellen criticus en bij dezen, waar het om dingen van schoonheid en rechtvaardigheid ging, vaak militanten geest, viel een dichterlijke ziel en vaak naïef gemoed waar te nemen.

Het innig-mooie, frêle, teere in vele van zijn Indische verhalen vindt men in het werk van geen anderen Indischen auteur terug. In 1904 had wijlen van Geuns het „Weekblad voor Indië” opgericht, dat later onder leiding van ondergeteekende kwam. Het blad werd in het leven geroepen mede met de bedoeling iets bij te dragen voor de ontwikkeling van het letterkundig leven in Indië. Het doel werd bereikt; verscheidene jaargangen van het blad bevatten een schat van belletristische bijdragen. De letteren bleven niet langer in den toestand van

 Het lidmaatschap der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f — per jaar).

Zij, die met of na 1 October e.k. als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar.

Op ieder weldenkend Staatsburger rust de verplichting het zijne bij te dragen tot versterking van den band tusschen de gebiedsdeelen van het Rijk der Nederlanden. De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” biedt daartoe de gelegenheid; sluit U daarom bij die Vereeniging aan of, reeds lid zijnde, wekt anderen op Uw goede voorbeeld te volgen. Aan ieder lid, dat vóór 1 Januari 1934 slechts één nieuw lid aanbrengt, wordt als premie een exemplaar van het prachtige Gedenkboek aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs 1931, gratis aangeboden.

Het Algemeen Secretariaat der Vereeniging is gevestigd te 's Gravenhage, Smidswater 10 nabij het Korte Voorhout; daaraan is verbonden een Leeskamer, toegankelijk voor de leden der Vereeniging.

Studie-Commissie van „Oost en West”.

I. Gratis voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. Bij betaling van f 15.— per jaar doorlopend toezicht en/of volledige z.g. voogdij-schap, omvattende o.a.:

- afhalen van boot of trein;
- zorg voor voorloovige en/of definitieve huisvesting;
- volledige behartiging van studiebelangen;
- financieel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Ge-delegeerde W. Meijer, Daguerrestraat 9, Den Haag, telefoon 336759.

Iederen Woensdag
Luchtmail naar Ned.-Indië!

waardeeringsloosheid, waarin zij in Indië zoovele jaren waren geweest. Van dit weekblad was Borel de oudste en meest gewaardeerde, stellig ook de meest gelezen medewerker. Hij schreef er in over schemerige huizen en over goudlichtdoordroomde tempels, over maanlicht-avonden en over zoekende zielen, die vreemd stonden en beangst tegenover de Machten van 't Oosten. In die jaren zagen van hem het licht die ontroerend-mooie verhalen als „De Schoone Illusie” en „Het Wonder”, later in den bundel „Karma” herdrukt. Wie Borel niet anders leerde kennen als criticus, meermalen hard en genadeloos, zal bij het lezen van deze verhalen beseffen, hoe achter het masker van zijn soms fellen spot een groot, innig-menschelijk, fijn-voelend hart wegschool, dat wel eens met naïeve onhandigheid achter een hard woord zijn groote gevoeligheid trachtte te verbergen.

De vrienden van Borel weten welk een groote bewondering hij had voor Bach en hoe hij niets liever deed dan Bach op den vleugel vertolken.

Als je oud wordt, — zoo legde hij eens uit — dan kan je Chopin niet meer spelen, en Schumann niet, en Schubert niet, en zelfs Beethoven niet, den Groote, maar dan speel je Bach, omdat het boven alles uit is en alles achter zich gelaten heeft, en over al het diepmenschelijke heen in de goddelijke harmonie der sferen is gestegen....

Dit al-begrijpen, dien bezielenden geest van het waarlijk-universeele treft men in het mooiste en beste van zijn Indische werk in latere jaren aan. Aan velen heeft hij de schoonheid en de belangwekkendheid der Indische wereld geopenbaard.

Hij heeft geschreven over menschen die zijn ondergegaan, genadeloos en brutaal, in het harde leven in de landen om den evenaar.

Maar ook is hij de dichter geweest van het Oostersche mysterie, van het rag-fijne, van het frêle, teere, van de vele broze dingen van het tropische leven.

JOHAN KONING.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

De rubriek Europ. pers zal deze week niet verschijnen.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers

Inlander of Indonesiër.

De afwijzing van het verzoek der inheemsche bestuursambtenaren aan de regeering, om in officieele stukken het woord Inlander te vervangen door Indonesiër, vindt bespreking in de nationalistische pers.

De inheemsche bestuursambtenaren hebben, naar het oordeel van „Pewarta”, getoond nationale gevoelens te bezitten, hetgeen op zichzelf al een verblijdend teeken is. Van de regeering kan inderdaad moeilijk een inwilliging van het verzoek verwacht worden, omdat sana (het imperialisme) stellig wel druk op haar zal hebben uitgeoefend. Gehoor geven aan de suggestie van den P. P. B. B. zou beteekenen het bestaan van de Indonesische eenheid stilzwijgend te erkennen; daarvan wil sana juist niets weten. Het afwijzend antwoord van de regeering heeft echter voor de volksbeweging een voordeel, omdat n.l., wanneer de term „Indonesiër” overal in wetten en officieele regeeringsstukken te lezen staat, dat woord zijn bekoring en nationalistisch-propagandistische waarde zou verliezen, zooals het woord „nationaal” veel van zijn oorspronkelijke werking heeft ingeboet, doordat het op allerlei wijzen is misbruikt.

„Bahagia” herinneren aan de bezwaren van

dr. Colijn en prof. Treub tegen het gebruik van den term Indonesiër. Het afwijzend standpunt van de regeering is het blad aanleiding om den bestuursambtenaar den raad te geven, het niet bij dit eene verzoek te laten. Een tweede verzoek zal wellicht eveneens op een weigering stranden, maar een derde herhaling heeft veel kans op inwilliging, omdat de regeering er geen schade of nadeel van zal ondervinden; gehoor geven aan het gerechtvaardigde verzoek van den P. P. B. B. is integendeel een daad, hoogstaande Neerlanders waardig.

Nasleep van het gebeurde met Digoeliana.

Het ingrijpen van de Politie bij een te Medan gegeven opvoering van „Digoeliana”, een gezelschap van ex-Digoelisten, die onder het mom van liefdadigheid, politieke propaganda bedreven, heeft nog een merkwaardigen nasleep gehad. De ex-Digoelisten hebben zich namelijk opnieuw „onderscheiden” door wanordelijk gedrag, waaruit wel overtuigend blijkt, dat het tijdstip om deze menschen aan de maatschappij terug te geven, voor allen althans, niet even goed gekozen is.

Men zal zich herinneren, dat wij uit de „Pewarta Deli”, een van de belangrijkste der Maleische bladen — welke bijna alle nationalistisch zijn georiënteerd — een stukje hebben vertaald, waarin nogal vrij scherp critiek werd geöfend op het optreden der ex-Digoelisten. Daartoe behoorde eenigen moed want toen een der redacteuren van dit blad, de heer Moh. Arif Loebis zich onlangs in het Sinaboen-restaurant in Medan bevond, werd hem door een ex-Digoelist, zekeren Moedin, verteld, dat hij dat stukje had in te trekken, anders zou het zijn leven kunnen kosten. En de ex-Digoelist, die zich in gezelschap van een stuk of vijf van zijn kameraden bevond, voegde er nog aan toe, dat indien niet aan zijn wenschen gehoor werd gegeven hij en nog een stuk of tien anderen het kantoor van de „Pewarta Deli” zouden bestormen, en de boel er kort en klein zouden slaan.

In deze zaak is nu een onderzoek ingesteld en de betreffende redacteur en nog enkele anderen zijn als getuigen opgeroepen.

Overigens kunnen wij er nog aan toevoegen, dat wij in de „Pew. Deli” geen herroeping van de critiek hebben gezien, zoodat men daar klaarblijkelijk niet op de intimidatie is ingegaan. De betreffende redacteur leeft nog en de stormcolonne van digoelisten heeft zich nog niet laten zien.

De Vorstenlandsche volksbeweging.

De „Oetoesan Indonesia” acht de Pakempalan Kawoela Ngajogjakarto (de vereniging van Jogjasche sultanaatsonderdanen) onder leiding van Pangeran Soerjodiningrat, broeder van den Sultan, een der invloedrijkste verenigingen te Jogja, indien de grootte van dien invloed te meten is naar het aantal leden: de P.K.N. heeft er 300.000. Het gemakkelijke bestaan dezer vereniging, het feit, dat de P.K.N. geen belemmeringen heeft ondervonden als de nationalistische, vooral radicale, verenigingen, heeft zeker niet weinig bijgedragen tot dit enorme ledental. Doch gezien de menschelijke psyche moet het groote aantal leden vooral hieraan worden toegeschreven, dat de P.K.N. een streven heeft, dat nauw de reële wenschen van het volk, de leden raakt. Of die verlangens van de P.K.N., door een radicaal-nationalistische bril bekeken, inderdaad tot de ware behoeften van het Indonesische volk behooren, doet thans niets ter zake, meent het blad.

In de „Sedio Tomo” wordt het program van het te Jogja gehouden congres der

P.K.N. opgenomen. Het bevatte de volgende punten: overdracht van de standaardscholen (2de klas scholen) aan de Vorstenlanden; desdiensten; grondhuurcontracten; het nationaal onderwijs; het recht van vereniging en vergadering; het verlenen van medewerking voor den verkoop van grondproducten. De P.K.N. kon zich met de overdracht vereenigen, in verband met het streven naar zelfbestuur; zij acht het aantal scholen te gering en zal mede op uitbreiding aansturen. De kosten zullen, indien de Rijkskas ze niet kan dragen, ten laste van de desa moeten komen. Naar de afschaffing van bezwarende desalasten wordt gestreefd. De P.K.N. is van oordeel, dat het verzoek van de ondernemingen om de grondhuren tot de helft te reduceeren, dient te worden afgewezen. Geschiedt dit niet, dan moet billijkheidshalve de landrente ook worden gehalveerd. Het rijk moet de gronden terugnemen, indien de fabrieken ze teruggeven. De Vorstenlanden moeten leeren het zonder de ondernemingen te stellen.

Met hechte wortels stevig gegroundvest.... tegen alle stormen bestand.... Zoo staat sinds 1859 de levensverzekeringmaatschappij

NILMIJ

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage:

F. J. MAHLMAN

Plaats 31a

5383

Particuliere Ziekenverpleging

HUIZE „MON REPOS”

Juliana van Stolberglaan 78 — Tel. 720444

Opname van rust-, hulpbeh. en bedlegerige patiënten voor f 60.— p. m. en hooger, (g. milieu).

Dit handelsmerk

garandeert kwaliteit

GRATIS DOOR NEDERLAND

Reizen onze 5 ponds Pakketten Prima Gemeleerde **INDISCHE THEE**

Want zij worden franco toegezonden 5280

Prijzen per pond: f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: **Producten Detailhandel**

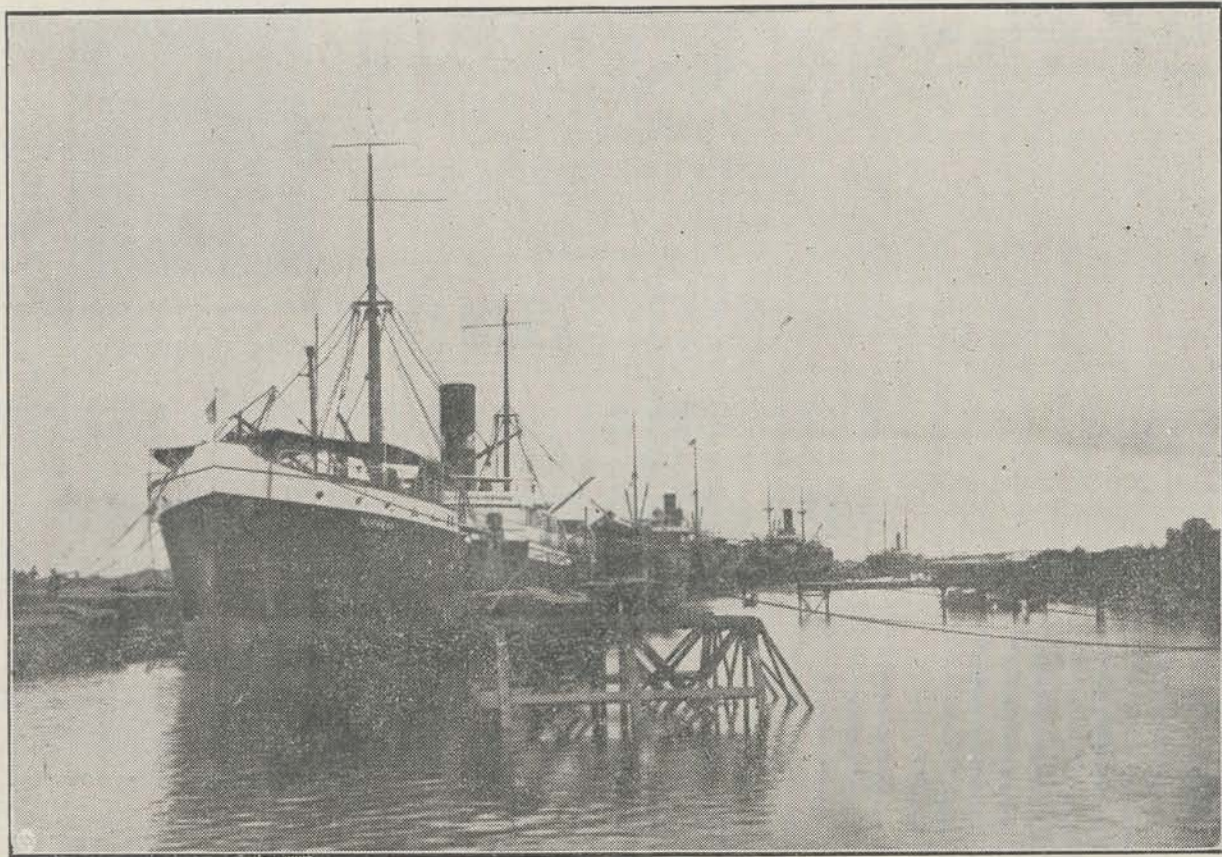
„HARAV”

VOORBURG

Broekslootkade 3
Telefoon 771772

gen-
ard-
sten-
cten;
ver-
van
ond-
over-
stre-
antal
drei-
dien
laste
af-
wordt
dat
de
tient
dan
wor-
den
rug-
het

(Cliché : Agence Économique de l'Indochine)

Van vreemde Koloniën
Fransch Indo China — Gezicht in de haven van Saigon

(Cliché : Agence Économique de l'A.O.F.)

Van vreemde Koloniën
Fransch Soudan — Inlandsche katoenverbouwers

ge:
N
5383
ng
444
pa-
eu).
AND
Pak-
erde
EE
toe-
280

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht

De Indische Gids.

Het September-nummer van „De Indische Gids” bevat naast de gebruikelijke rubrieken de volgende bijdragen: „Professor Mr. J. C. Kielstra benoemd tot Gouverneur van Suriname”; „Regeerings-beleid voor Ned.-Indië”, door Ch. Kiës; „Colbert's kolonisatieplannen in concurrentie met onze V.O.C. en W.I.C.”, door A. Hallema; „China's Hofdame-dichteres Shang-kwan Wan-erl”, door Nio Joe Lan; „De wet, een blok aan het been”, door Dr. H. G. Heijting en „De Gouverneur-Generaal, Opperbevelhebber in N.-I., en de Minister van Defensie”.

Koloniaal Tijdschrift.

Aan den inhoud van de September-aflevering ontleenen wij: In memoriam Johannis Anthonie Quist, door A. Muhlenfeld; Het Japansche gevaar in het Verre Oosten, door Mr. D. J. Hulshof Pol; Gegevens over land en volk van Enrekang, door J. Tideman; Berechting van „zina” delicten door de inheemsche rechters in Atjeh, door Dr. J. J. van de Velde; Het probleem der opleiding voor Indische bestuursambtenaren, door Samkalden; Monetaire krisisoorzaken, door Prof. G. Gonggrijp; Kroniek, door Mr. J. H. M. Dr. de S. en G.; Literatuur, door Mr. M. F. W.

Econ. Weekblad voor Ned.-Indië.

Het nummer van 21 Juli opent met een artikel: „Economische toestand en opiumgebruik in Ned.-Indië”, door Mr. C. Steinmetz. Mr. J. H. Hoogesteger geeft een beschouwing over de opbrengst van den tabaksaccijns.

In het nummer van 28 Juli wordt de economische toestand van Ned.-Indië in Mei 1933 nagegaan. Van J. Turpijn bevat dit nr. een artikel: Boegineesche handelsprauwen. Voorts diverse markt- en econ.-statistische berichten betreffende Indië en de Pacificlanden.

Handelsberichten.

De 31 Augustus-aflevering van de „Handelsberichten” van het Ministerie van Economische Zaken bevat o.m. een artikel over Crisiswetgeving in Nederl.-Indië en over Japansche invoeren in Ned.-Indië.

The Java Gazette.

De Augustus-aflevering brengt een portret met bijschrift van G.G. Cornelis Speelman. In dit nummer wordt o.m. het verslag van de Javasche Bank behandeld.

De Banier.

In het nummer van 3 Augustus wordt het artikel over de protestantsche kerk in de Molukken voortgezet.

De Tempelier.

Het nummer van 1 Augustus bevat enkele aantekeningen over drank- en opiumbestrijding.

De Tropische Natuur.

De Augustus-aflevering bevat o.m. een artikel van Dr. M. Neumann van Padang over den Krakatau, voorheen en thans.

Orgaan van den Ned.Ind. Plantersbond.

In het nummer van 5 Augustus komt een en ander voor over de plannen voor het werk-kamp „Tjoemboeloët”, bedoeld als vóórkolonisatie voor aanstaande kleinlandbouwers.

De School.

„De School” van 4 Aug. opent met een artikel: „Wederom afvloeiing”. Voorts een artikel: Vakonderwijzers en beschouwingen over de nieuwe salarisregeling.

Luchtvaart.

De Juli-aflevering brengt o.m. het verslag van een door Dr. Ir. Bogaerts gehouden voordracht over luchtschepen, waarin ook de Holland-Indië-verbinding ter sprake is gebracht.

Onze Vloot.

De September-aflevering brengt o.m. een artikel over de Krakatau-uitbarsting van 50 jaar geleden.

De Rijkseenheid.

In het nummer van 6 September komt het slot voor van het artikel: Stabiliteit van de munt, „een levensvoorwaarde voor Indië”.

De Stuw.

De 1 Augustus-aflevering brengt het vervolg van de beschouwingen over de voortzetting der bestuurshervorming.

Tijdschrift van het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap.

De September-aflevering bevat, behalve de gewone rubrieken, een artikel van Prof. G. G. Escher over het indirecte verband tusschen het vulkanisme in Ned.-Indië en de strook van negatieve anomalie van Vening Meinesz. Voorts een bijdrage van Dr. W. C. Klein: „Het ontwikkelingstempo van Nederlandsch Nieuw-Guinea in vergelijking met dat van het Australische gebied, in het bijzonder wat den mijnbouw betreft.

Nederl. Indië Oud en Nieuw.

De fraai geïllustreerde September-aflevering opent met een artikel van pater Vertenten over de Deema's, over Deema-geloof en Deema-dienst in Zuid-Nieuw-Guinea. Het nummer bevat voorts een in het Engelsch gestelde bijdrage van dr. W. J. C. Kooper over de doerian. Tenslotte noemen wij nog een Engelsch artikel over Genua.

Mededeelingen van de Handelsvereniging te Medan.

In het nummer van 30 Juni wordt het rijstvraagstuk ter Oostkust van Sumatra behandeld. In het nr. van 15 Juli worden deze beschouwingen voortgezet. Het nr. van 31 Juli brengt o.m. een artikel: „Regeering en Oostkust” en een en ander over het stopzetten van den tap op rubberondernemingen.

Indisch Militair Tijdschrift.

In het Juli-nummer komt o.m. een bijdrage voor van J. J. Mojet: „Een Indisch Verkenningdetachement”. De heer L. F. Weyerman vervolgt in dit nummer zijn beschouwingen over de volksbeweging in Ned.-Indië.

Landbouw en Veeteelt.

De aflevering van 30 Juni bevat o.m. een en ander over een nieuwe orchideeën vondst, in West-Borneo.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Tijdschrift voor Zendingswetenschap.

Het jongste nr. (77ste Deel, 4de stuk 1933) is geheel gewijd aan den arbeid van de Samenwerkende Zendingscorporaties gedurende het tijdvak Juli 1932—Juli 1933.

„Een vaste burg is onze God!”

Het September-nummer brengt een en ander over de medische zending van het Nederl.-Luthersch Genootschap voor in- en uitwendige zending.

Nederl. Zendingsblad.

De September-aflevering bevat o.m. een geïllustreerd artikel: „Oogstfeest in Pjideres” Voorts een artikel: Een Zendingstaak in de H. I. School”.

Koloniaal Missie Tijdschrift.

Aan den inhoud van het 15 Augustus-

**Behangerij - Stoffeerdruk
en Beddenmakerij
Complete Meubilerij
H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553578
5198**

nummer ontleenen wij: „De Djokjasche Katholiekendag” en „Inlander of Indonesiër”.

De Katholieke Missiën.

De Augustus-aflevering brengt o.m. een en ander over het begin en de ontwikkeling der Flores-missie.

Kruistriomf.

Uit den inhoud van de September-aflevering noemen wij een art. „Rijst en rijstge-rechten”.

Sint Melania-blad.

In de Aug.—Sept.-aflevering wordt wijlen Raden Ajoe C. Hardjodiningrat herdacht. Voorts wordt stilgestaan bij het Melania-werk in Zuid-Celebes en in Zuid-Sumatra.

Het Zendingsblad van de Geref. Kerken in Nederland.

De Augustus-aflevering brengt een en ander over het werk op Soemba en over de opleidingsschool in Djokja.

Suriname

Gouverneur prof. mr. J. C. Kielstra.

Bij de benoeming van den nieuwen gouverneur hebben de bladen een omstandig overzicht gegeven van den loopbaan van prof. mr. Kielstra en zijn veelzijdige kennis. Wat velen niet wisten, deelt ons R. in Spoor- en Tramwegen van 29 Augustus, mede n.l. dat de heer Kielstra eenigen tijd werkzaam is geweest bij de Staatsspoorwegen op Java en wel als adjunct-chef van de 1ste afdeling (administratie) der West-lijnen te Bandoeng. Dit duurde tot 1910; het werk bij het kort te voren opgerichte bestuursbureau trok hem echter meer aan. Vandaar zijn overgang naar den bestuursdienst.

Kaart van West-Indië.

De West India Committee, welke te Londen gevestigd is, 14 Trinity Square, E. C. 3, heeft een nieuwe en herziene editie uitgegeven van de kaart van West-Indië ter grootte van 48 bij 37 inches, in zeskleuren-druk. Zij omvat West-Indië van Tampa (Florida) in het Noorden tot de uiterste zuidelijke grens van Britsch Guyana in het Zuiden en het Oosten en Westen van Paramaribo en Guatemala. De bevolkingcijfers zijn tot heden erbij vermeld, de vliegrou-tes zijn aangegeven, alsmede de verschillende tijden in elk op de kaart vermeld land. Schaal I: 3,500.000 of 55 mijlen op elke inch. Op de kaart is afzonderlijk aange-bracht een kaart van het grondgebied om het Panamakanaal, Jamaica, Trinidad en Tobago, Windward en Leeward eilanden en Barbados op een schaal van I op 1,500.000. De prijs wordt opgegeven, inbegrepen verzendingskosten, voor 10/6; opgeplakt en ge-vozen voor 15/6.

De muziektent op het Gouvernementsplein.

Zij, die vele jaren geleden in Parama-ribo hebben gewoond, zullen zich de ronde, kale plek herinneren op het gouvernements-

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling
 Zeer voordeelige prijzen
 Grootte keuze. Begrotingen gratis
 Speciale afdeling van Kleeding voor Heeren,
 Dames en Kinderen 5369
LOEB NOORDEINDE 107-109
 DEN HAAG

W. J. Stokvis

Kon. Fabriek van Metaalwerken
 Heerengracht 9, Den Haag
**SANITAIR
 VERLICHTING
 VERWARMING**

Grootste sortering — Laagste prijzen 5370

Glazenwasserij. Schoonmaak van huizen

— VRAAGT TARIEVEN —
Stichting „Nazorg”, Den Haag
 Kantoor: Zomerweg 139 — Tel. 118436
 Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338
 Tel. 392179 5391

Lepel, vork en mes

met roestvrij staal in zwaar verzilverd „Wellner”
 Zilver (basis 90 gr.) het bekende gladde model,
 kost nu slechts 4.45 (25 jaar garantie).

(HOEK PIETHEIN J.v.WILLIGEN HOEK PASSAGE)
 & ZONEN DEN HAAG
 ZOUTMANSTR. JUWELIERS SPUISTRAAT

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG
 Telefoon 112523 - Giro No. 31010

MEERPOEL
heeft meer keus
 PRINS HENDRIKSTR. 153. TEL. 334853
 FILIALEN: HEERENGACHT 44 a. Tel. 114173
 COPERNICUSSTRAAT 123. HOEK BEEL. TEL. 355128

Uw adres voor:
**Edison-, Crystalphone-
 en Philips-**
 Apparaten en Luidsprekers
Kunstzaal Edison
 's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 115765

Nieuwste Huis kino

ook in huur
 Afwerken van films
N.V. FOCUSA FOTAX
 Wagenstraat 60 en
 Lange Poten 9a
 5061

TH. P. SCHRIJVER

Loodgieter, Zinkwerker en Metselaar
 Houtmarkt 38-39 - Den Haag
 Telefoon 117860 - Giro 152874
 Aanleg voor Gas- en Waterleiding. Plaatsen
 van Baden, Geysers, Sanitaire Closets,
 Fontein en Electriche Geleidingen.
 5017

Dit zijn Uwe adressen!!!

plein te Paramaribo, door freule De Savorin Lohman, indertijd, de tonsuur genoemd. Gedurende de muziekkuitvoeringen op dat plein, welke gewoonlijk des Donderdags en des Zondags werden gegeven door het militaire muziekkorps, was daar de plaats van samenkomst, ontmoeting en van muziekgenot. De muzikanten verstonden hun zaak letterlijk en figuurlijk een vol uur. Den luitenant kwartiermeester J. J. Mac Kenzie, die met het toezicht op de muziek was belast, was met een doorn in het oog, dat die arme stakers een vol uur moesten staan en het is nu 25 jaren geleden, dat hij pogingen in het werk stelde, op het Plein een muziektent te doen verrijzen, het muziekkorps waardig. Dit denkbeeld liet hem niet los. Een zijner vrienden ontwierp zelfs een model tent en het denkbeeld werd gepropageerd en, herinneren wij ons goed, dan zegden enkele vereenigingen toen een bijdrage toe in de kosten der opstelling van de tent. Het mocht echter niet zijn. Men oordeelde een muziektent op de tonsuur een sta in den weg, vooral bij de parades en Mac Kenzie moest daarvoor zwichten. Doch hij deed een verdere stap. Hij liet Amerikaansche muziek uit New York komen en deed in de buitensocieteit „Het Park” een buitengewoon ge-

slaagde muziekkuitvoering geven ten bate van de muziekkas. Dien avond sprak hij de Amerikanen in het Engelsch toe. De geldelijke resultaten waren verrassend en hij hakte den knoop door, nu een tent van de baan was, door het aankopen van vouwstoeltjes, zoodat de leden van het muziekkorps behoorlijk konden zitten. Thans, na een kwart eeuw, zal Mac Kenzie's denkbeeld in vervulling treden, want Paramaribo is een (verplaatsbare) muziektent rijk geworden. Immers wij lezen in de Surinamer van 30 Juli, dat den 27sten Juli in kleinen kring een intieme plechtigheid plaats had in de Ambachtsschool. De heer J. Herrenberg bood den troepencommandant voor de militaire kapel een verplaatsbare muziektent namens eenige lichamen, aan. De tent werd volgens ontwerp van den heer Sniphout onder zijn leiding uitgevoerd door de jongens van de Ambachtsschool. Als model werd gevolgd een rijdende tent van de Haagsche brandweer. Het rijdend onderstel, dat daarvoor benodigd is, werd geschonken door den Vertegenwoordiger der Cur. Hand. Mij., den heer De Graaf. Voor de opstelling wordt niet meer dan een kwartier gevorderd. Het afbreken gaat

in een derde van dien tijd. De heer Herrenberg zeide bij de overdracht o.a., dat er eenigen tijd geruchten hebben geloopt omtrent opheffing der kapel. Dit zou niet met instemming der burgerij gaan, aangezien men te veel hecht aan de muziek om er afstand van te doen. Als bewijs daarvoor kan gelden, dat deze tent wordt aangeboden, met de hoop, dat er vaak en gedurende langen tijd gebruik van zal worden gemaakt. Kapitein Tulp aanvaardde het met warmen dank en verklaarde zich gevoelig voor dit blijk van waardeering van de zijde der burgerij. Als schenkers werden ons genoemd: de Vereeniging voor Nationale Feesten, het Algemeen Nederlandsch Verbond, het Palace Hotel, de N. I. Gas-Maatschappij, De Gelukkige Dag, Zaagmolen Gomperts en de Padvinders Organisatie. Noemt het blad Suriname van 1 Augustus Weerselo, nu wijlen als de man, die jaren geleden het initiatief had genomen om een muziektent op het Plein te zetten, wij kunnen daaraan het voorgaande toevoegen en willen kolonel Mac Kenzie, die nu gepensionneerd is, en als luit. kwartiermeester tal van jaren in Suriname was gedetacheerd, waar hij o.m.

D. VAN DER LAAN 'S-GRAVENHAGE

LOOD- EN ZINKWERKEN
SANITAIRE INSTALLATIES
ZEESTRAAT 94

5428

— TELEFOON 180557 —

de functie van secretaris van het A.N.V. heeft vervuld, de eer niet onthouden van het vaderschap van de muzikant op de tonsuur.

Kinineverstrekkings.

In nummer 25 van het K.W. van 22 Juni maakten wij melding van kinineverstrekkings aan de bevolking en de bezwaren van het Bestuur deze kosteloze verstrekking uit te breiden. Wij hebben sedert dien nog niet medegedeeld, dat de gouverneur een verordening aan de Kol. Staten heeft ingediend, waardoor het mogelijk wordt wederom kosteloos kinine in de districten te verstrekken. Het Bestuur heeft de noodzakelijkheid daarvan ingezien en komt er ruitelijk voor uit, dat de malariabestrijding door de vorige regeling niet gediend wordt.

De bij de verordening van 18 Juli 1929 (G.B. No. 88) getroffen regeling betreffende het schrappen van de bepalingen inzake de kosteloze verstrekking van kinine aan malarialijders in de districten heeft niet aan de bedoeling beantwoord en wordt nu ingetrokken.

Nachtveiligheidsdienst.

In navolging van hetgeen in vele groote Nederlandsche steden bestaat, heeft men in Paramariba een nachtveiligheidsdienst opgericht, welke de taak dus van politie zal verlichten. Een dergelijk instituut schijnt in deze bewogen tijden in Suriname noodzakelijk te zijn geworden. Een teeken des tijds.

Samenwerking tusschen Hindostani's en Javanen

In „Onze Stem“, het Maandblad voor Hindostansche belangen, lezen wij, dat beide bovenstaande bevolkingsgroepen dikwijls dezelfde belangen hebben en samenwerking in beider voordeel is. Die samenwerking was er voorheen ook, want de Sur. immigrantenvereniging Bharat Oeday was eerst opgericht voor Hindostani's en Javanen beide. Later heeft de Javaansche vereeniging Tjinkoko Moelya enkele keeren samenwerking gezocht met de Hindostani's. Zoo in 1924, toen de Hindostansche vereeniging Nawa Yuga Oeday samen met haar enkele acties op touw zette. Den laatsten tijd, zegt „De Stem“, schijnen ontwikkelde voormannen van beide groepen te streven naar een blijvende samenwerking.

Wij zouden het op prijs stellen, wanneer beide genoemde vereenigingen ons hare statuten willen doen toekomen.

Het Bagno de vloek van Guyana.

In nr. 33 van 17 Aug. schreven wij over het Leger des Heils in Suriname en Cayenne. Thans lezen wij dat „de commandant van het Leger des Heils in Frankrijk, Albin Peyron, naar de Duivelseilanden is afgereisd, om daar, in overeenstemming met de Fransche justitie-autoriteiten de groote hervorming der strafgevangenen-koloniën practisch aan te vangen. Twee Engelsche Heilslegerofficieren zijn eveneens thans na hun huwelijk met hun jonge, jarenlang in het Heilsleger werklerer werkzaam geweest zijnde vrouwen, naar Guyana afgereisd om daar tezamen met den Franschen commandant Peyron, de ontslagen gedeporteerden, die naar Europa terug wenschen te gaan, met raad en geldelijke hulp ter zijde te staan.“

Wij lezen voorts, dat in den loop der

REISBUREAUX
LISSONE^N LINDEMAN^N
AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM HAARLEM UTRECHT ARNHEM LEEUWARDEN

GOEDKOOP REIZEN IN DUITSCHLAND

Door aankoop van **registermarken** kunnen wij U in de gelegenheid stellen de kosten van Uw reizen in Duitschland **belangrijk te verminderen of meer te profiteren** van de door U uitgetrokken reissom!

GOEDKOOPE SPOORKAARTJES. Deze spoorkaartjes zijn **niet** verkrijgbaar aan de stations.
SPECIALE REISCHEQUES. Beiden leveren wij U ook voor de door ons geheel georganiseerde privéreizen.
Wij willen U gaarne meerdere inlichtingen verstrekken!!

jaren rond 60.000 strafgevangenen naar Fransch Guyana zijn gedeporteerd. Thans zullen ingrijpende veranderingen in het strafstelsel worden gebracht. Radiotoestellen zijn zelfs medegenomen en toestellen tot vernietiging van insecten. Deze apparaten zullen door draadloze golven tot op een afstand van 3 tot 4 K.M. de muskieten in een vangreservoir zuigen, waarin zij oogenblikkelijk worden vernietigd. Wanneer de resultaten gunstig zijn, beteekent dit ook voor andere koloniën een oplossing van den muskietenplaag. La Quinzaine Coloniale wijdt andermaal artikelen aan het bagno. Wij verwijzen naar nr. 644 van 25 Juli, waarin een onderhoud voorkomt van den heer Marcel Olivier van het Heilsleger en naar no. 646 van 25 Augustus: La Baigne, Plage de la Guyane, door Pierre Mille, overgenomen uit le Temps onder de titel: La transportation, une terreur. Wij halen daaruit de volgende zin aan: „Le baigne de la Guyana est un déshonneur pour la France; non seulement un déshonneur „passif“, si je puis dire, mais un déshonneur actif, parce que tous les voisins de la Guyane, le Brésil, les Guyanes anglaises et hollandaise, nous en mettent à bon droit l'odeur sous le nez“.

Sport in Suriname.

Suriname viert de herdenking van het 12½ jarig bestaan van de Surinaamsche Voetbal Bond en het 10-jarig bestaan van het Surinaamsche Sport Comité. Te dier gelegenheid gaf men een sportpropagandablade uit, dat kosteloos verspreid werd en opent met een artikel van den voorzitter van het S.S.C., den heer R. D. Simons.

Wij lezen daarin, dat de voetbalsport in 1895 in Suriname is ingevoerd, toen de heer J. M. Taytelbaum en eenige andere jongelieden een voetbalclub Wilhelmina oprichtten om deze tak van sport te beoefenen. Maar eerst in 1910 deed de voetbalsport voor goed haar intrede door de oprichting van de militaire club Juliana. Daarna volgden de vereeniging Sport staalt Spieren, Quick en de Studenten voetbalvereniging. Maar een geschikt terrein had men niet. De toenmaligen luitenant Van der Upwich gaf een goeden stoot aan den vooruitgang van deze sport. Nog volgde de oprichting van de vereeniging Hou Braef Standt. De eerste internationale wedstrijd werd in 1913 gespeeld tegen de bemanning van de Balantia van de Royal Mail. De eerste voetbalbond werd in 1914 opgericht en bij resolutie van 8 Juli voor 3 jaren als zedelijk lichaam erkend. De huidige Voetbalbond werd in 1920 opgericht, waarin alle vereenigingen, onafhankelijk van geloof, een plaats vonden. Op 29 Juli 1923 werd het sportterrein in den Cultuurtuin geopend, dank zij de gewaardeerde en onvermoeide pogingen van den heer E. Snellen, toenmaals directeur van den landbouw.

In 1924 trad de R. K. club Olympia uit den Bond en de splijtzwan vertoonde zich voor de 2de maal in 1931, toen er scheuring ontstond. Er werd toen een R. K. Voetbalbond opgericht.

Curaçao

Curaçaosche scheepvaart maatschappij.

In de Aug.-aflevering van *Neptunus* worden wij een staat van de tankvloot dezer reederij. De vloot telt 28 schepen, waarvan 2 motorschepen. De oudste schepen, de motorschepen, zijn gebouwd in 1915; van de stoomschepen zijn de oudste van 1924; 6 zijn gebouwd in 1928. De bruto tonnenmaat bij de stoomschepen loopt van 2580 tot 2746; de motorschepen zijn 487 en 528.

De rekening van 1929.

Blijkens een verslag in de *Amigoe* heeft de K.R. het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening over 1929 met 8 tegen 2 stemmen verworpen. Volgens dat verslag zou de adm. van financiën gezegd hebben: het gaat hier niet om de goedkeuring der verordening of de goedkeuring van de handeling der Overheid, maar enkel om het vaststellen van een bedrag over welks grootte niet te praten valt.

Over wat er nu gebeuren gaat, was men 't niet eens; sterker nog; uit het *Amigoe*-verslag zijn de verschillende standpunten niet te begrijpen voor ons.

Ruil of verkoop.

Inzake de transactie met de fa. Delvalle Hermanos en Cie. blijft de gouverneur op zijn stuk staan. 't Is een ruil geweest, en wel een goede; de zaak is niet opgedaan te maken.

A. N. V.

Volgens de *Amigoe* zijn de H.H. Menkman en Surringar benoemd als afgevaardigden van den groep Ned. Antillen, naar de algemeene vergadering van 23 dezer. De H.H. Ferguson en Ir. J. de Pril werden tot eereleden van de groep benoemd.

Critiek en anti-critiek.

De *Avondpost* bevat in het bijblad van 27 Aug. l.l. eenige beschouwingen van den heer Menkman, naar aanleiding van de verleden week meegedeelde critiek van Emeritus in *De Rijkseenheid*.

Voor de zuiverheid zijner bedoelingen acht de heer M. verdediging overbodig. Hij ontkent de principieele onderscheiding tusschen troon- en openingsrede, door E. gemaakt, althans diens gevolgtrekking, daarop gebouwd, dat zakelijke bespreking van een openingsrede uitgesloten zou zijn.

Over de beoordeeling door E. van het nut van den K.R. schrijft de heer M.:

„Het lijkt echter niet waarschijnlijk, dat de moederlandsche wetgever geneigd zal zijn in dit opzicht een stap terug te doen, in plaats van een stap vooruit (een gekozen vertegenwoordiging, ook voor Curaçao) en aan de beide Nederlandsche volkplantingen — eigenlijk Nederlandsche provincies — in de West te ontnemen, wat ieder boerendorp h.t.l. bezit, te weten een zekere mate van zeggenschap in eigen aangelegenheden. Dat de Surinaamsche- en Curaçaosche autonomie nooit een absolute kan zijn, zelfs niet bij fi-

Zij,
die Uw aandacht vragen

Pension Jorissens

voorheen Dames Strikwerda
Centrale verwarming Modern comfort
Johan van Oldenbarneveltlaan 76
hoek Frankenslag — DEN HAAG
Aanbevolen adres voor „Oost en West”
Telefoon 550949

nancieele onafhankelijkheid, spreekt van zelf, maar dat behoefte die autonomie niet te maken tot een schijnvertoning.”

om aldus te eindigen:
„Er is niet veel verbeeldingskracht noodig om zich rekenschap te geven van alle nadeelen eener autocratie, in handen van een gouverneur en een klein groepje hogere ambtenaren, in een afgelegen gewest, zonder het correctief van openbare behandeling en controle der publieke aangelegenheden, door een van het Bestuur onafhankelijk college, zich de zwakheid van een bewind-voor oogen te stellen, dat alleen met de departementale bureaux zou hebben rekening te houden.

Voor het geval E. toch niet zoo heel goed op de hoogte mocht zijn van onze Amerikaansche gebiedsdeelen en hun geschiedenis, wil ik besluiten met de opmerking, dat de figuur van een „toewan besar” alleen kan ontstaan en zich kan handhaven, wanneer bij de massa der bevolking een prestige-cultus aanwezig is, welke in Suriname en Curaçao ontbreekt.”

Uit den Verren Vreemde

Cuba.

Bij het opmaken van het buitenlandsch overzicht over de laatste week van Augustus had de rubriekschrijver geen nieuws uit Cuba te vermelden. Toch was het bericht slot van de pas beëindigde revolutie de daaraan voorafgaande week niet veelbelovend geweest. De nieuwe president der republiek was gekozen. De moordpartijen en relletjes waren geëindigd. In Havana liepen de bussen en trams weer. Alles scheen weer zijn gewonen gang te gaan. Maar in de haven hadden de stakers het werk nog niet hervat. De arbeiders, die dit in de stad wel hadden gedaan, bleven ontevreden over de loonsverlaging. Het aantal werklozen was niet verminderd, hun wachte ook een inkrimping van toelage. De nieuwe regeering had geen middelen om iets ten goede uit te voeren of in het vooruitzicht te stellen. Alom teleurstelling.

Cuba is, in het tegenwoordige, een ongelukkig land. Het heeft zijn gulden tijd gehad. 't Was, met Java, de groote suikerleverancier van de wereld. 't Is, met Java, uit die stelling

verdrongen. Java redt zich, zij 't met moeite, uit de misère. Cuba zit hopeloos diep in den put.

Machado, de verdreven president, heeft dit zien aankomen. Sedert een vijftal jaren zijn pogingen aangewend om andere cultures te doen slagen. Zij zijn alle op teleurstelling uitgelopen. Het eenige goede overgebleven van Machado's dwingelandij is een mooi wegennet voor automobielen, dat het toerisme zeer te stade komt. Zat in deze pogingen van den president een goede gedachte, de middelen waarmede hij zijn wil heeft doorgedreven en waarmede hij zijn politiek, die in menig ander opzicht geenszins prijzenswaardig was, aan land en volk oplegde, waren schandelijk. Wie niet naar zijn pijpen wilde dansen moest verdwijnen, wist deze zich niet bij tijds in veiligheid te brengen door buitenslands uit te wijken, dan kwam hij in de gevangenis terecht en men hoorde vaak verder niets meer van hem, of hij viel door de hand van een sluipmoordenaar. Bij dit alles steunde de regeering op een krijgsmacht, die veel te veel van 's lands financiën vergde, en op een politie, de porra, die in 't openbaar en in 't geheim zoo optrad, dat zij even fel gehaat als gevreesd werd. Meerendeels samengesteld uit gewetenlooze elementen, die zelf al veel op hun kerfstok hadden, oefende deze porra een ware terreur uit. Voegt men hieraan toe, dat door het verloop van de suikeropbrengsten ieder en allen rechtstreeks of indirect getroffen zijn, terwijl 's lands lasten toenamen, dan zal 't duidelijk zijn, dat op Cuba een toestand was ontstaan, die, zooals zulks in de Amerikaansche republieken geschiedenis is, slechts op een gelegenheid wachtte om tot een revolutie over te slaan. Toch werd deze nog niet verwacht, ten eerste omdat Machado juist steunde op een sterke weermacht en politie (aan welke te zamen meer dan de helft van alle staatsuitgaven werd besteed), vervolgens niet omdat men niemand geschikt en genegen oordeelde om in de gegeven benarde nancieele omstandigheden het staatsbeleid over te nemen.

Met een staking van de busconducteurs begonnen, nam de verzetsbeweging begin Augustus echter in korten tijd zoodanigen omvang aan, dat Machado en zijn handlangers naar korten weerstand afstand moesten doen van hun macht. De president en eenige voormannen slaagden er in per vliegtuig te ontkomen. Andere volgelingen en vele leden van de porra vielen als slachtoffers van de woelige menigte, of werden in de gevangenis gezet, waaruit de gefolterde tegenstanders van het verdreven regime verlost werden.

Een korten tijd scheen Ferrara, de minister van Oorlog als militair dictator de leiding te kunnen nemen, maar het leger wilde van hem niets hebben. Partijen werden het eens over de keuze van Dr. C. M. de Cespedes y Ortiz, minister van onderwijs en kunsten, oud-ambassadeur te Washington en te Parijs tot president. Het was, na eenige dagen van vernielen en plunderen der gebouwen van voormalige Machado-aanhangers, gelukt, dank zij de hulp van het leger, overal weer rust te doen wederkeeren. Intusschen was de algemeene toestand toch geenszins geruststellend. Op de Cespedes werd een mislukte aanslag gepleegd. Op alle vragen: wat nu? moest 't antwoord luiden: geen geld.

Toch meende Amerika, dat het Cuba weer aan zijn lot kon overlaten. Iets waarom Cuba zelf vroeg. Het eiland (zoo wat ter grootte van Nederland) staat sterk onder Amerikaanschen invloed, zoo politiek als economisch. Tot spijt echter van den waren Cubaan, die zijn republiek vrij wenschte te zien van vreemde bemoeizucht. Nu heeft de Amerikaansche gezant S. Welles een groote rol gespeeld in den val van Machado, Amerikaansche schepen zetten aan zijn wil kracht bij. Het vertrek van deze schepen uit de Cuba'sche havens gaf aan dat de gezant en de nieuwe regeering den toestand

stevig en veilig achtten. Dit was de week, die geen aanleiding gaf iets over Cuba te berichten.

Misrekening! Het bewind van de Cespedes is weer omver geworpen. Een communistisch oproer heeft den boventoon gekregen. In het leger ging de leiding over op de onderofficieren. Vele hoofd- en subalterne officieren zijn achter slot gezet. Sergeant Batista, een Chileen, kreeg het opperbevel. De studenten spelen een hoofdrol. De personen, die de regeering in handen hebben gekregen, zijn, op stuk van zaken, toch intellectueelen: prof. Portela, advocaat Marzari, prof. San Martin, politieke leider Franco een bankier en de communistische voorman Sergio Carbo. Batista is chef van den generalen staf.

Waar dit heen moet is nog niet te zeggen of te gissen. De menigte wil niet, evenmin als 't leger, hooren van bezuinigingsmaatregelen van beteekenis, maar geld is er niet, noch ook zijn er aanwijzingen waar dit vandaan gehaald zou kunnen worden.

Roosevelt heeft den toestand zoo ernstig ingezien dat vele Amerikaansche oorlogsschepen weer naar Cuba gegaan zijn ter bescherming van de vreemdelingen en van de Amerikaansche belangen. Hij heeft voorts geconfereerd met vertegenwoordigers van verschillende andere Z. en M. Amerikaansche republieken. Naar verzkerd wordt, verlangt men niet anders en niet beter dan een zelfstandig Cuba, maar men wil de zaken daar toch niet op haar be- loop laten, onder het communistisch regime.

Cuba is, in 't tegenwoordige, een ongelukkig land.

Ingezonden

Samen uit, samen thuis.

De Indische oud-gasten beleven moeilijke tijden. Overal brokkelen de inkomsten af en wat vast scheen, blijkt dit niet te zijn. Illusies van een rustig, onbezorgd leven na de tropen-jaren gaan in rook op, liefhebberijen, genoegens, gemakken worden opgeofferd, maar al die opofferingen zijn dikwijls bij lange na niet voldoende om de catastrofe te voorkomen of om dreigende gevaren als 't niet kunnen opvoeden van kinderen, af te wenden. De Hollandsche maatschappij weert onze werkkraft, maar komt wel op ons af met zijn nog steeds niet minderende, groote eischen. Onze groep, 't zij we particulieren of ambtenaren zijn, voelt zich één in 't verleden en één in het heden. Maar dat eenheidsgevoel is tot nu toe in hoofdzaak sentiment gebleven. Waarom zouden we het niet dienstbaar maken aan 't practische leven, aan verlichting van onze lasten.

Velen van ons zien op tegen het roepen van een dokter of specialist, vanwege de kosten en toch loopen er onder ons ervaren doktoren rond zonder voldoende werk. We kunnen de hoge kosten van bijlessen voor onze kinderen niet betalen en toch zijn er onder ons genoeg ervaren leerkrachten van Lager, Voortgezet en Middelbaar onderwijs om te helpen. We hebben defecten in onze huizen en schrikken voor de rekeningen van Hollandsche toekangs en toch zijn er onder onze technici genoeg, die hun handen uit de mouw zouden willen steken. We loopen er in met huizen huren of koopen en toch zijn er onder ons genoeg deskundige adviseurs. We hebben rechtsbijstand noodig, belastingadviezen, nancieele adviezen enz., enz. We vertegenwoordigen bij elkaar een belangrijke koopkraft, maar zijn verspreid en kunnen geen eischen stellen.

Kan dat niet anders? Kan ons saamhoorheidsgevoel, dat geen onzer ontkennen zal, dat levend is, niet omgezet worden in een krachtige onderlinge steun? Er zijn onder ons nog genoeg frissche krachten, er is organisatietalent, lust om zich zoo noodig in te werken in nieuwe toestanden, er is honger naar bezigheid bij velen van ons. Waar kunnen we dat

Vereenigde Octrooibureaux

Beëdigde Octrooibezorgers

H. J. Kooy - Ir. H. J. J. Weurman

Bezuidenhout 69 's-Gravenhage

Telefoon 772080 772081 772082

Aanvragen van Octrooien voor uitvindingen en deponeren van Handels- en Fabrieksmerken in alle landen. 5044

beter voor aanwenden dan voor onderlinge steun? Hoe dat in te richten? Daar zal over gepraat moeten worden. Maar 't zal niet moeten uitgaan van enkelingen, liefst van een vereniging, die aller vertrouwen heeft. 't Zal ook niet een liefdadigheidsinstelling moeten zijn, maar een bureau op strikt economische grondslagen, werkend naar vaste principes en voor vaste, hoewel lage tarieven, zoodat zoowel de helpers als de geholpenen er baat bij hebben.

Samen thuis. Voor velen heeft dat „thuis” nu een bittere bijklank. Maar als we meer samen gaan, kan dat anders worden, kunnen lasten verlicht worden en arbeidslust bevredigd. Hier in Den Haag is er zeer zeker een begin mee te maken. Kan Oost en West hier niet het initiatief nemen, zoo noodig samenwerking zoeken met andere verenigingen? Ik meen, dat ze hiervoor de aangewezen vereniging is. Bovendien kan ze er nieuw leven uit putten, want actie verjongt. Er ligt hier een dankbaar arbeidsveld braak ten bate van de in druk geraakte oud-gasten.

M. G. EMEIS.

Den Haag, Sportlaan 170.

Underschrift van het Dagelijksch Bestuur van de Vereeniging „Oost en West”.

Het Dag. Bestuur kan zich met de algemeene strekking van dit ingezonden stuk zeer wel vereenigen, doch acht het gewenscht, alvorens deze aangelegenheid nader te overwegen, de meening van de leden van onze Vereeniging te vernemen omtrent de denkbeelden van den heer Emeis.

Gaarne zullen daarom vóór 1 October a.s. bij het Alg. Secretariaat, Smidswater 10, Den Haag, berichten, c.q. korte beschouwingen, van onze leden hierover worden ingewacht.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-bureau.

Het informatiebureau der Vereeniging, Smidswater 10, (nabij het Korte Voorhout), Den Haag, is dagelijks geopend van 10-12 en van 2½-4 uur (des Zaterdag alleen tot 12 uur).

De Koloniale Afdeling op de Jaarbeurs van 5 t/m. 14 September.

De Koloniale afdeling, welke een aanzien-

lijke ruimte innam op de thans weer gesloten 29e Jaarbeurs te Utrecht, was ditmaal voornamelijk gewijd aan de „Kookkunst”. Een uitgebreide propaganda voor de Javarijst, de cassave en vooral voor de tapiocaproducten, waarvan de verschillende soorten van spijzen in een koelvitrine waren tentoongesteld, en van welke de bezoeker een proefje nemen kon. Voorts kon men onder deskundige leiding van een vertegenwoordiger der afd. Handelsmuseum der Koninkl. Ver. het Koloniaal Instituut te Amsterdam, zich op de hoogte stellen van den groei en het gebruik der Soja-boonen, de Kroepoek, de Java- en Suriname cacao, enz. Verder was er een uitstalling betrekking hebbende op de gemeente Semarang, een collectie Indische en Surinaamsche houtsoorten. Grafieken, Maquettes en Kaarten in grooten getale aanwezig, verduidelijkten het tentoongestelde.

De afdeling bood wederom, als altijd, veel leerzaams en belangwekkends over onze Overzeesche Gewesten. Ze was, naar het woord van den Algemeenen Secretaris der Jaarbeurs, „af”.

VAN DE REDACTIE.

Leestafel.

Op de leestafel, bij het Algemeen Secretariaat, Smidswater 10, bij het Korte Voorhout, Den Haag, zijn neergelegd:

Verslag van het Volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië over 1932, uitgave van de Centrale Kas;

De Federatie en de Werkloosheid in den Volksraad, een overzicht van hetgeen in den Volksraad sedert 1920 verhandeld is omtrent de Werkloosheidszorg, samengesteld door het Hoofdbestuur van den Suikerbond;

Jaarverslag 1932 van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Negende Jaarverslag 1932, van de Koningin Wilhelmina-Jubileum-Stichting;

De Indische Pensioenen, uitgave van de Vereeniging van Gepensioneerde burgerlijke Landsdienaren en Locale Ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Verbetering.

In het Kol. Weekblad van 31 Augustus j.l. No. 35 staat op blz. 387 op de laatste regel van het onderschrift van de foto in den linkerbenedenhoek: „Singel 348”, men gelieve hiervoor te lezen: „Singel 364”.

Mutatiestaat van 6 tot 13 September '33

Nieuwe Leden:

Mr. H. P. Grobbee, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 59.

O. A. E. Verstraaten te Kloosterzande (Z.)

Voorgesteld door:

Secretaris Afd. Den Haag.

Eigen aanmelding.

R. I. P.

P. Vermoelen, Oud-Inspecteur Inl. Onderwijs, Zeist, Wilhelminalaan 8.

Mr. C. J. Graadt van Roggen, Rotterdam, Rochussenstraat 311C.

Mevrouw de Wed. J. de Vogel-Scherius, Den Haag, Van Merlenstraat 80.

Adresveranderingen:

H. Stuer, van: Hilversum, Lindenheuvel 3, terug naar: Deventer, Smyrnastraat 23.

R. A. Hermelyn, Oud-Agent K.P.M., Arnhem, van: Sweerts de Landasstraat 57, naar: Van Pallandtstraat 31.

Joh. Oltmans, Groningen, van: Taco Mesdagplein 10, naar: Van Pallandtstraat 31.

J. C. de Ridder, Oud-Luitenant-Kolonel N.-I.-L., Den Haag, van: Paul Gabriëlstr. 119 naar: Laan van Meerdervoort 365.

Dr. A. A. L. Rutgers, Oud-Gouverneur van Suriname, van: Paramaribo naar: Den Haag, Dunklerstraat 73.

P. L. Fabriek, Controleur 1ste kl. P.T.T.,

van: Den Haag, Jozef Israëlslaan 10, naar: Bandoeng, Tjiliwoengstraat 1.

W. E. K. Baron van Lijnden, Landbouwconsulent 1ste kl., thans: te Batavia-C., Oud-Gongangdia 10.

A. Dirks, Ass.-Resident, t.b., van: Tandjong Radja, naar: Amboina.

C. E. Cohen, Ass.-Resident, thans: te Blitar.

M. D. Voors, adm. Ambt. B.B., thans: te Amoentai.

Mr. L. W. H. de Leeuw, thans: Batavia-C., Palmenlaan 45.

G. E. O. Roessel, Soekaboemi, thans: Salabintanaweg 46.

Kleding Meubelen Tapijten enz.
in 12 MAANDEN zeer discrete behandeling
DE **CENTRALE WARENMAAGAZIJNEN**
N.Z. VOORBURGWAL 312 - AMSTERDAM
Roos & VAN DER KOLK
GED. BURGWAL 45 DEN HAAG

5029

Café-Restaurant

„HET HOF VAN BERLIJN”

Papenstraat 32, Den Haag - Tel. 1-1-7-1-3 — 1-1-0-8-0-8

Zalen voor Partijen en Feesten disponibel.

Het Café-Restaurant voor gedistingeerd publiek Aanbevelend,

5287

HENK SLOENHEK

WIJNEN en GEDISTILLEERD

Fa. G. J. v. GILS

Nachtegaalstraat 58 — Tel. 12173

UTRECHT

5402

G. P. I. C.

Gemengde Personeel Inkoop Centrale

verkoopt Meubelen, Haarden, Tafelzilver en Stofzuigers. Alles merkartikelen.

Leden van Oost en West 20% korting.

Bezoekt onze Showrooms

C. P. Thielestraat 24, Rotterdam 5403

Paedologisch Instituut

Valeriusplein 11
AMSTERDAM

INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS
Geeft na 4-8 weken observatie paedagogisch advies aan ouders en voogden omtrent geplaatste pupillen

Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK

Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST

Verpleeggeld f 3,50—f 4,50 per dag 5101

GEMEUBILEERDE

LANDHUISJES TE HUUR

op de Veluwe, temidden

BOSCH en HEIDE

In voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen. Te bevragen bij 5050

Landgoed Refugium, Elspeet. Tel. 3

Leden van Oost en West!

Uw aangewezen adres is:

Electrische

Wasch- en Strijkinrichting

E. DE KONING

5272

Floris Heermalestraat 22 — UTRECHT

Postrekening 111296